

ואמר אביי: "טרייתא" [כפי שיתבאר בסמוך] — פטורה מן החלה⁽¹⁵⁾.

מאי טרייתא?

איכא דאמרי: "גביל מרתח", שנותנים מים וקמח בכלי ומערבים אותם בלי לישה, ושמים את התערובת על הכירה בשעה

שהיא מוסקת.

ואיכא דאמרי: "נהמא דהנדקא", בצק שאינו נאפה כלחם אלא ניתן על גבי שיפור ותוך כדי אפיתו ממשיכים למשוך אותו בשמן.

ואיכא דאמרי: "לחם העשוי לכותח", שאין אופים אותו בתנור אלא בחמה⁽¹⁶⁾.

בתחלתה, ש"טרוקנין" עיסתה עבה מעט ויש עליה שם "עיסה" ולכן היא חייבת בחלה, מה שאין כן "טרייתא" עיסתה רכה מאד ואין עליה שם עיסה כלל ולכן היא פטורה מחלה כדין מאכל ש"תחלתו סופגנין וסופו סופגנין".

16. לפירושם של ה"איכא דאמרי" הקשו התוספות מדוע הם פטורים מחיוב חלה והרי שנינו במשנה במסכת חלה (פ"א מ"ה) "תחלתה עיסה וסופה סופגנין חייבת בחלה" [ראה לעיל הערה 15]. ובשלמא לפירוש הראשון שבגמרא ש"טרייתא" היינו "גביל מרתח" הענין מובן, משום שמאכל זה תחלתו וסופו "סופגנים" וכפי שביארו הרא"ש והרשב"א (הובאו דבריהם לעיל הערה 15) עיין שם. אך מאכלים אלו שהוזכרו בפירושם של ה"איכא דאמרי" אף שבסופם הם נחשבים כ"סופגנים" כי אינם נאפים כלחם בתנור אלא על גבי שפוד או בחמה, מכל מקום בתחלתם הם עיסה גמורה ומדוע שלא יתחייבו משום כך בחיוב חלה. [יש להעיר שתוספות הקשו זאת רק ל"איכא דאמרי" שפירש שזהו לחם העשוי לכותח הנאפה בחמה אך לכאורה קושיתו קיימת גם לפירוש שזוהי עיסה הנאפית על גבי שפוד. — ראה בספר חלת לחם (סימן ח' סקכ"ג)].

וביאר הרא"ש והר"ש במס' חלה, שהדין שנשנה במשנה שבאופן שתחלתה עיסה וסופה סופגנים חייבת בחלה נאמר רק כשמתחלה חשב לאפות את העיסה כלחם גמור ואחר כך נמלך

15. להבנת החילוק שבין "טרוקנין" ל"טרייתא" יש להקדים את המבואר במשנה במסכת חלה (פ"א מ"ה) "עיסה שתחלתה סופגנין [שביליתה רכה] וסופה סופגנין [שבישלוה ולא אפאוה ללחם] פטורה מן החלה, שהרי לא מתקיים בה בתחלתה "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" (במדבר טו כ), כיון שאינה "עיסה", וכמו כן לא מתקיים בה בסופה "והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה" (שם טו יט), כיון שאינה נאפית כלחם. תחלתה עיסה [בלילה עבה] וסופה סופגנין [שבישלוה] תחלתה סופגנין [שביליתה רכה] וסופה עיסה [שאפאוה בתנור] חייבת בחלה". נמצינו למדים שישנם שני סיבות לחיוב הפרשת חלה א. כשהעיסה עבה — מדין "ראשית עריסותיכם". ב. כשהיא נאפית בתנור — מדין "לחם הארץ תרימו". — ראה פרי מגדים (קס"ח א" סקמ"א).

הרא"ש (סי"א) מבאר טעם החילוק שבין "טרוקנין" ל"טרייתא" [לפי הפירוש שזהו גביל מרתח] ש"טרוקנין" אף שעיסתה רכה מאד אבל מכיוון שהיא נאפית בגומא כלחם הריהי מתחייבת בחלה כדין מאכל ש"תחלתו סופגנין וסופו עיסה", מה שאין כן "טרייתא" שביליתה הרכה מתפשטת על גבי הכירה ואינה נאפית כלחם אינה חייבת בחלה וכדין מאכל ש"תחלתו סופגנין וסופו סופגנין".

והרשב"א ביאר שטעם החילוק ביניהם אינו משום סופם אלא מחמת אופן עשיית העיסה